

Jolanta NIEDZIAŁEK*
Luiza OSSOWSKA**

ZRÓŻNICOWANIE KONDYCJI FINANSOWEJ GMIN POWIATU KOSZALIŃSKIEGO W LATACH 2010-2014

Zarys treści: Celem artykułu jest ocena zróżnicowania kondycji finansowej gmin powiatu koszańskiego w latach 2010-2014. W pracy wykorzystano dane liczbowe pochodzące z opracowań Ministerstwa Finansów. Poziom kondycji finansowej wyznaczono metodą bezwzorcową wskaźnika syntetycznego na podstawie średnich wartości (z lat 2010-2014) wybranych wskaźników budżetowych i zobowiązań. Potwierdzono, iż kondycja finansowa gmin uzależniona jest od specyfiki danej gminy (pełnionych przez nią funkcji).

Słowa kluczowe: gmina, wskaźniki budżetowe i zobowiązań, kondycja finansowa.

Wprowadzenie

Rozwój gminy w dużej mierze uzależniony jest od sytuacji finansowej danej jednostki. Posiadane zasoby finansowe są podstawą działania gminy oraz warunkiem realizacji przez nią zadań ustawowych. Środki finansowe są niezbędne do realizacji zadań gminy, związanych m.in. z rozwiązywaniem lokalnych problemów społecznych, a także podejmowaniem efektywnych i innowacyjnych działań ściśle związanych z potrzebami jej mieszkańców¹.

Głównym instrumentem polityki finansowej gminy jest budżet². Zgodnie z *ustawą o finansach publicznych* budżet gminy, podobnie jak każdej innej jednostki samorządu terytorialnego, jest rocznym planem dochodów i wydatków

* absolwentka studiów II stopnia na kierunku Ekonomia, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

** Katedra Polityki Ekonomicznej i Regionalnej, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

¹ A. Borodo, *Słownik finansów samorządowych*, Wydawnictwo „Dom Organizatora” w Toruniu, Toruń 2007, s. 200.

² M. Jastrzębska, *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 61.

oraz przychodów i rozchodów danej jednostki. Uchwalany jest on uchwałą budżetową na rok budżetowy, który jest zarazem rokiem kalendarzowym³.

Kondycja finansowa gminy to stan jej finansów w określonym (badanym) przedziale czasowym. O poziomie tej kondycji świadczy m.in. zdolność do osiągnięcia równowagi budżetowej czy też powiększania majątku gminy. Do analizy sytuacji finansowej wykorzystuje się m.in. takie parametry jak: poziom dochodów gminy, samodzielność finansowa jednostki, wielkość wydatków inwestycyjnych, zdolność do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, osiągnięty przez gminę wynik finansowy⁴.

Kondycja finansowa gminy jest ściśle skorelowana z poziomem rozwoju lokalnego, rozumianym jako kompleks ilościowych i jakościowych przeobrażeń na terenie danej gminy, odnoszący się do poziomu życia mieszkańców oraz funkcjonowania na terenie gminy podmiotów gospodarczych⁵. Kondycja i potencjał finansowy gmin przekłada się na dysproporcje w zakresie możliwości zaspokajania potrzeb lokalnych⁶.

Gminy powiatu koszalińskiego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem zarówno społecznym, jak i gospodarczym. Różnice te sprawiają, że każda z nich realizuje inne cele rozwoju ze względu na indywidualne potrzeby poszczególnych gmin. Dlatego też interesujące jest, czy kondycja finansowa gminy uzależniona jest od specyfiki gminy (pełnionych przez nią funkcji).

Cel, zakres i metoda badań

Celem badań jest ocena zróżnicowania kondycji finansowej gmin powiatu koszalińskiego. Zakres czasowy analizy obejmuje lata 2010-2014. Dane pochodzą z zasobów Ministerstwa Finansów.

Poziom kondycji finansowej wyznaczono metodą wskaźnika syntetycznego na podstawie średnich wartości (z lat 2010-2014) wybranych wskaźników

³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2007 r. o finansach publicznych, Dz. U. 2013 r., poz. 885, art. 211 (stan prawny na dzień 02.04.2016).

⁴ L. Ossowska, A. Ziemińska, *Kondycja finansowa gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa pomorskiego*, „Journal of Agribusiness and Rural Development” 4(18) 2010, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, s. 73-74.

⁵ A. Sobczyk, *Rozwój lokalny – wybrane problemy finansowania*, [w:] Zeszyty Naukowe SGGW, Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej 81, Warszawa 2010, s. 125-136.

⁶ T. Kopyściański, T. Rólczyński, *Analiza wskaźników opisujących sytuację finansową powiatów w województwie dolnośląskim w latach 2006-2012*, „Studia Ekonomiczne”, Nr 206, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2014, s. 61-62.

budżetowych (W_B) i zobowiązań (W_Z). W ramach wskaźników finansowych wykorzystano⁷:

- W_{B2} – wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem,
- W_{B3} – wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem,
- W_{B4} – wskaźnik udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem,
- W_{B6} – wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem,
- W_{B7} – wskaźnik samofinansowania – udział nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych,
- W_{Z1} – wskaźnik udziału zobowiązań ogółem w dochodach ogółem,
- W_{Z5} – wskaźnik obciążenia dochodów własnych obsługą zadłużenia: odsetkami od zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz spłatą rat kapitałowych od zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- W_{Z7} – wskaźnik udziału zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem.

Wskaźniki budżetowe potraktowano jako stymulanty, a wskaźniki zobowiązań jako destymulanty. Wybrane cechy proste znormalizowano przy pomocy następujących formuł⁸:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i \{x_{ij}\}}{\max_i \{x_{ij}\} - \min_i \{x_{ij}\}} \text{ dla stymulant,} \quad (1)$$

$$z_{ij} = \frac{\max_i \{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max_i \{x_{ij}\} - \min_i \{x_{ij}\}} \text{ dla destymulant.} \quad (2)$$

Wartość wskaźnika syntetycznego uzyskano metodą bezwzorcową, uśredniając znormalizowane wartości cech prostych:

$$q_i = \frac{\sum_{j=1}^m z_{ij}}{m}, \quad (3)$$

gdzie:

($i = 1, 2, \dots, n$); wartości cechy syntetycznej q_i należą do przedziału (0,1).

⁷ *Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2011-2013*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2014, s. 6-11.

⁸ F. Wysocki, J. Lira, *Statystyka opisowa*, Wyd. AR w Poznaniu, Poznań 2003, s. 173-175.

Na podstawie wartości wskaźnika syntetycznego, jego średniej arytmetycznej (q_{sr}) oraz odchylenia standardowego (s_q) badane jednostki przestrzenne podzielono na trzy klasy, o różnym poziomie badanego zjawiska⁹:

- klasa I – poziom wysoki: $q_i < (q_{sr} - 0,5s_q)$,
- klasa II – poziom średni: $(q_{sr} - 0,5s_q) \leq q_i \leq (q_{sr} + 0,5s_q)$,
- klasa III – poziom niski: $q_i > (q_{sr} + 0,5s_q)$.

Charakterystyka gmin powiatu koszalińskiego

W tab. 1 zamieszczono podstawowe informacje o poszczególnych gminach powiatu koszalińskiego. Są to jednostki zróżnicowane pod względem pełnionych funkcji. Funkcjonują tu zarówno gminy rolnicze, turystyczne, jak i związane z funkcją leśną czy z dużym miastem.

Tabela 1. Podstawowe dane o gminach powiatu koszalińskiego

Wyszczególnienie	Użytki rolne	Grunty leśne	Tereny mieszkaniowe	Liczba ludności	Saldo migracji (liczba osób)	Podmioty gospodarcze (na 10 tys. ludności)
	% powierzchni w 2014 roku			Średnia z lat 2010-2014		
Będzino	81,2	12,2	0,4	8 534	0,2	902
Biesiekierz	71,3	19,9	0,7	6 265	1,8	1 047
Bobolice	39,9	52,1	0,3	9 678	-0,6	725
Manowo	23,9	67,2	0,3	6 824	0,5	985
Mielno	36,2	11,7	1,3	5 069	0,1	2 944
Polanów	37,0	56,5	0,2	9 125	-0,6	691
Sianów	48,6	45,3	0,4	13 697	0,0	979
Świeszyno	55,8	36,3	0,7	6 584	1,5	1 104

Źródło: Opracowano na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL> (06.05.2016).

Będzino to gmina wiejska, położona w bezpośrednim sąsiedztwie Koszalina i Morza Bałtyckiego. Z uwagi na dość dobre gleby w powierzchni gminy zdecydowanie przeważają użytki rolne. Stąd wśród funkcji podstawowych gminy należy wymienić przede wszystkim rolnictwo i turystykę.

Gmina wiejska Biesiekierz – podobnie jak Będzino – sąsiaduje z Koszalinem i charakteryzuje się dużym udziałem użytków rolnych w powierzchni. Nie graniczy jednak z Bałtykiem, więc możliwości rozwoju turystyki są tu mniejsze. Jest to gmina rolnicza, a także silnie związana

⁹ J. J. Parysek, L. Wojtasiewicz, *Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego*, studia tom LXIX, PWN, Warszawa 1979, s. 20.

z Koszalinem, stanowiąc niejako zaplecze i sypialnię miasta. Jest to obszar napływowy, ze znacznym udziałem terenów mieszkaniowych.

Gminy miejsko-wiejskie Boblice i Polanów jako jedyne są położone poza bezpośrednim zasięgiem Koszalina. W powierzchni obu gmin przeważają grunty leśne, stosunkowo niewiele jest terenów mieszkaniowych. Obie gminy charakteryzują się ujemnym saldem migracji i najniższym w powiecie poziomem przedsiębiorczości.

Wiejska gmina Manowo wyróżnia się największą powierzchnią lasów wśród gmin w powiecie koszalińskim. W przeciwieństwie do Bobolic i Polanowa charakteryzuje się dodatnim saldem migracji, co jest spowodowane bezpośrednim sąsiedztwem Koszalina.

Najbardziej charakterystyczna gmina powiatu koszalińskiego – Mielno – położona jest pomiędzy Morzem Bałtyckim a Jeziorem Jamno. Jest to gmina wiejska o najniższym w powiecie udziale użytków rolnych w powierzchni. Ma zdecydowanie turystyczny charakter. Stąd wysoki poziom przedsiębiorczości, a także duży udział terenów mieszkaniowych (część z nich w okresie letnim jest wynajmowana turystom).

Cechą charakterystyczną gminy miejsko-wiejskiej Sianów jest zbliżony udział gruntów leśnych i rolnych w powierzchni. Gmina położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Koszalina, ale z uwagi na miejsko-wiejski charakter – z funkcji ponadlokalnych mieszkańcy gminy korzystają w mieście gminnym – Sianowie. Gmina ma charakter rolno-leśny, a w części północnej rozwija się turystyka (pomimo braku bezpośredniego dostępu do Morza Bałtyckiego).

Wiejska gmina Świeszyno ma charakter podmiejski. Jest związana funkcjonalnie z Koszalinem. Gmina ta charakteryzuje się najwyższym saldem migracji i dość dużym udziałem terenów mieszkaniowych. W północnej części gminy rozwija się budownictwo mieszkaniowe, wynikające z funkcji sypialnianych pełnionych wobec Koszalina.

Wyniki badań

W tab. 2 przedstawiono wartości wskaźnika udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014. Najwyższe średnie wartości uzyskały gminy Mielno (75,4) oraz Biesiekierz (61,5), natomiast najniższy średni poziom widoczny jest w gminach: Polanów (38,9), Sianów (42,5) oraz Bobolice (45,8). Samodzielność finansowa jest związana m.in. z poziomem przedsiębiorczości (im wyższy – tym większa samodzielność), co wynika z konieczności płacenia podatków przez przedsiębiorców (część tej kwoty trafia do budżetów gmin).

Tabela 2. Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w gminach powiatu koszańskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	49,8	53,4	54,2	58,6	56,4	54,5
Biesiekierz	55,6	59,6	62,2	65,1	64,8	61,5
Bobolice	39,9	43,4	48,8	50,3	46,8	45,8
Manowo	50,1	61,4	63,6	59,7	54,4	57,8
Mielno	76,5	75,0	77,3	71,1	77,1	75,4
Polanów	41,5	34,7	39,1	39,5	39,5	38,9
Sianów	38,7	46,1	40,9	41,8	45,2	42,5
Świeszyno	54,5	55,6	56,6	64,4	63,9	59,0

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem określa możliwości zaciągania przez jednostkę nowych zobowiązań w stosunku do dochodów. Wartość ta w tab. 3 w formie średniej wartości z badanych lat waha się pomiędzy 1,3 w gminie Bobolice a 15,8 w gminie Świeszyno. Oznacza to, iż gmina Świeszyno ma największe możliwości inwestycyjne, spośród badanych gmin, a także ma większe możliwości zwiększania wydatków bieżących od pozostałych jednostek w powiecie.

Tabela 3. Wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem w gminach powiatu koszańskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	0,5	5,4	7,7	9,1	7,8	6,1
Biesiekierz	7,1	7,4	4,4	12,9	7,4	7,8
Bobolice	1,1	- 3,1	2,3	6,0	0,2	1,3
Manowo	- 0,4	7,1	6,4	3,1	5,2	4,3
Mielno	4,0	8,3	2,5	9,8	7,1	6,3
Polanów	3,8	- 0,8	3,6	5,9	6,5	3,8
Sianów	10,8	13,4	7,3	11,0	11,4	10,8
Świeszyno	12,0	13,0	10,7	25,6	17,9	15,8

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Wskaźnik udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem, przedstawiony w tab. 4, pozwala ocenić, w jakim stopniu gminy powiatu koszańskiego przeznaczają środki publiczne na inwestycje. Średni poziom wskaźnika w latach 2010-2014 osiąga najniższą wartość w gminie Bobolice. Natomiast najwyższe wartości widoczne są w gminach: Mielno (25,3), Sianów (23,3) oraz Świeszyno (21,5).

Tabela 4. Wskaźnik udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	22,5	16,9	13,0	7,7	11,1	14,2
Biesiekierz	17,6	9,5	11,7	5,0	10,8	10,9
Bobolice	15,6	8,4	5,3	8,2	6,7	8,8
Manowo	24,9	27,9	13,2	8,9	20,1	19,0
Mielno	24,3	32,0	14,2	30,9	24,9	25,3
Polanów	13,0	24,3	12,6	13,6	13,9	15,5
Sianów	29,5	24,6	15,3	22,1	24,8	23,3
Świeszyno	13,4	25,9	25,6	20,7	22,1	21,5

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Zamieszczony w tab. 5 wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem pozwala ocenić jak kształtują się dochody ze sprzedaży majątku w gminach powiatu koszalińskiego. Średnia wartość wskaźnika z lat 2010-2014 wskazuje na to, iż gmina Mielno osiągała średni wskaźnik z samej sprzedaży majątku w granicach 9, tj. najwyższy ze wszystkich badanych gmin. Pozostałe wartości wskaźnika ze sprzedaży majątku są co najmniej trzykrotnie niższe i wahają się pomiędzy 0,4 a 2,7.

Tabela 5. Wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	4,9	7,8	10,7	10,5	10,0	8,8
Biesiekierz	7,9	7,7	4,6	13,0	7,7	8,2
Bobolice	2,2	- 1,1	4,7	7,0	1,0	2,8
Manowo	- 0,3	7,1	10,1	4,4	6,5	5,6
Mielno	11,1	20,5	12,8	16,9	15,3	15,3
Polanów	5,1	- 0,1	4,4	6,8	7,1	4,7
Sianów	11,9	15,1	7,9	12,0	11,7	11,7
Świeszyno	12,7	13,3	11,4	26,1	19,3	16,6

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Wartości przedstawione w tab. 6 pozwalają ocenić, w jakim stopniu badana jednostka jest w stanie finansować inwestycje w ramach własnych środków finansowych. Najwyższe uśrednione wartości z lat 2010-2014 widoczne są w gminach: Biesiekierz (132,2), Świeszyno (108,7), Mielno (104,8) oraz Będzino (101,8). Tak wysokie wartości mogą świadczyć nie tylko o możliwości samofinansowania, ale także o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do możliwości jednostki. Zdecydowanie niższe wartości wskaźnika,

pomiedzy 70,6 a 89,8, występują w pozostałych gminach powiatu koszalińskiego. W 2011 roku w gminie Bobolice wartość wskaźnika wyniosła – 4,3, sytuacja ta mogła oznaczać chwilowe problemy jednostki z utratą płynności związanej z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia.

Tabela 6. Wskaźnik samofinansowania w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	47,3	51,5	139,3	142,9	127,9	101,8
Biesiekierz	48,9	85,4	62,5	358,3	105,7	132,2
Bobolice	54,8	- 4,3	114,6	101,6	86,3	70,6
Manowo	52,5	33,2	171,2	67,9	67,6	78,5
Mielno	68,7	98,0	150,0	109,2	98,2	104,8
Polanów	36,1	53,8	82,3	114,8	129,3	83,3
Sianów	72,2	79,9	128,5	94,8	73,8	89,8
Świeszyno	100,3	43,9	109,8	187,9	101,8	108,7

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Tabela 7. Wskaźnik udziału zobowiązań ogółem w dochodach ogółem w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	59,0	68,8	54,4	56,4	38,8	55,5
Biesiekierz	37,2	35,6	35,1	22,5	16,4	29,4
Bobolice	41,6	56,3	49,5	48,4	47,8	48,7
Manowo	44,1	69,2	54,8	55,0	54,3	55,5
Mielno	56,0	48,7	53,2	48,0	50,6	51,3
Polanów	32,7	40,1	43,7	38,9	35,9	38,3
Sianów	18,2	25,4	20,0	25,8	25,7	23,0
Świeszyno	9,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem świadczy o poziomie zadłużenia poszczególnych jednostek. W tab. 7 przedstawiono ten poziom dla gmin powiatu koszalińskiego. Średnie wartości wskaźników z lat 2010-2014 wskazują, iż gmina Świeszyno posiadała niewielkie zadłużenie tylko w 2010 roku, w związku z tym średnia wartość wskaźnika jest najniższa spośród badanych gmin i wynosi 1,9. Najwyższa wartość uśrednionych wskaźników (powyżej 50) występuje w gminach: Będzino, Manowo i Mielno. Istotną informacją jest fakt, iż w żadnej z badanych gmin wartość wskaźnika nie przekracza dopuszczalnego poziomu, a w badanych latach odnotowano spadek wartości tego wskaźnika.

Tabela 8. Wskaźnik obciążenia dochodów własnych obsługą zadłużenia w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	20,5	27,8	26,0	24,1	17,3	23,1
Biesiekierz	20,0	25,7	18,5	20,9	6,5	18,3
Bobolice	15,5	17,3	15,7	91,2	7,9	29,5
Manowo	23,3	23,8	40,8	51,1	9,5	29,7
Mielno	6,9	3,6	16,5	7,4	6,1	8,1
Polanów	13,3	16,4	103,2	7,6	5,5	29,2
Sianów	11,8	12,4	14,5	31,3	15,1	17,0
Świeszyno	9,3	8,4	0,1	0,0	0,0	3,6

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Obciążenie dochodów własnych obsługą zadłużenia gmin powiatu koszalińskiego przedstawiono w tab. 8. Im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większe jest ryzyko wystąpienia zjawiska niewypłacalności w jednostce. W gminach powiatu koszalińskiego średnia wartość wskaźnika z lat 2010-2014 osiągnęła najwyższy poziom w gminach: Manowo (29,7), Bobolice (29,5) oraz Polanów (29,2). Najniższe wartości natomiast wystąpiły w gminach: Świeszyno (3,6) oraz Mielno (8,1).

Tabela 9. Wskaźnik udziału zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem w gminach powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia
Będzino	5,4	2,2	3,1	0,0	0,0	2,1
Biesiekierz	3,5	3,2	2,5	12,6	5,2	5,4
Bobolice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Manowo	14,9	10,0	19,8	11,8	3,1	11,9
Mielno	0,1	0,8	0,0	0,0	0,0	0,2
Polanów	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sianów	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2
Świeszyno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowano na podstawie: <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

W tabeli 9 przedstawiono wskaźnik udziału zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem. Jego wartość większa od zera świadczy o nieterminowym regulowaniu zobowiązań, a to z kolei oznacza występowanie braku płynności finansowej danej jednostki. W gminach: Bobolice, Polanów oraz Świeszyno wartość wskaźnika w latach 2010-2014 wynosiła 0,00. Podobna sytuacja występuje od 2012 roku w gminach: Mielno i Sianów, a od 2013 także w gminie Będzino. Problemy z utratą płynności finansowej w badanych latach

stale utrzymują się w gminie Biesiekierz o wartości średniej 5,4 oraz w gminie Manowo, gdzie średnia wartość zobowiązań wymagalnych stanowi niespełna 12% wszystkich zobowiązań ogółem jednostki.

Zestawiając średnie wartości omówionych wskaźników budżetowych i zobowiązań, obliczono wskaźniki syntetyczne dla poszczególnych gmin (tab. 10 i 11). Następnie analizowane gminy podzielono na trzy klasy o różnym poziomie kondycji finansowej (rys. 1).

Tabela 10. Wybrane uśrednione wskaźniki w gminach powiatu koszalińskiego z lat 2010-2014

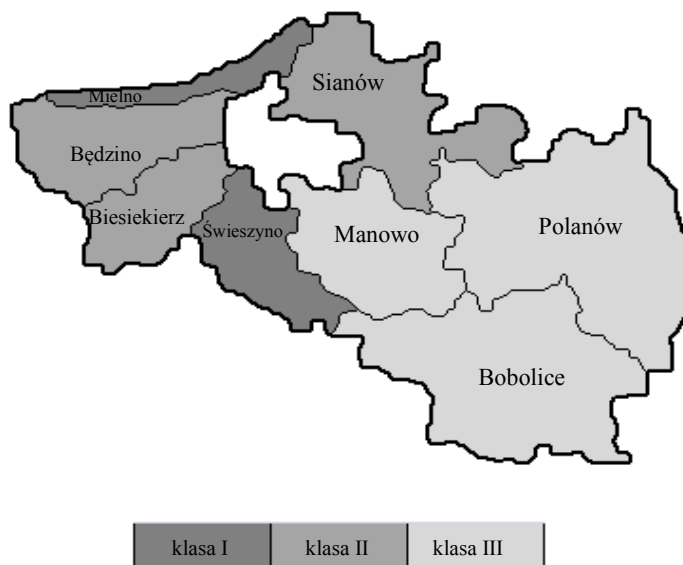
wyszczególnienie	WB2	WB3	WB4	WB6	WB7	WZ1	WZ5	WZ7
Będzino	54,5	6,1	14,2	8,8	101,8	55,5	23,1	2,1
Biesiekierz	61,5	7,8	10,9	8,2	132,2	29,4	18,3	5,4
Bobolice	45,8	1,3	8,8	2,8	70,6	48,7	29,5	0,0
Manowo	57,8	4,3	19,0	5,6	78,5	55,5	29,7	11,9
Mielno	75,4	6,3	25,3	15,3	104,8	51,3	8,1	0,2
Polanów	38,9	3,8	15,5	4,7	83,3	38,3	29,2	0,0
Sianów	42,5	10,8	23,3	11,7	89,8	23,0	17,0	0,2
Świeszyno	59,0	15,8	21,5	16,6	108,7	1,9	3,6	0,0
minimum	38,9	1,3	8,8	2,8	70,6	1,9	3,6	0,0
maksimum	75,4	15,8	25,3	16,6	132,2	55,5	29,7	11,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: <http://www.finance.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finance-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).

Tabela 11. Wartości znormalizowane wybranych wskaźników gmin powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014

wyszczególnienie	WB2	WB3	WB4	WB6	WB7	WZ1	WZ5	WZ7	wskaźnik syntetyczny
Będzino	0,43	0,33	0,33	0,44	0,51	0,00	0,25	0,82	0,39
Biesiekierz	0,62	0,45	0,13	0,39	1,00	0,49	0,44	0,55	0,51
Bobolice	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13	0,01	1,00	0,17
Manowo	0,52	0,20	0,62	0,20	0,13	0,00	0,00	0,00	0,21
Mielno	1,00	0,35	1,00	0,91	0,56	0,08	0,83	0,98	0,71
Polanów	0,00	0,17	0,40	0,14	0,21	0,32	0,02	1,00	0,28
Sianów	0,10	0,65	0,88	0,65	0,31	0,61	0,49	0,98	0,58
Świeszyno	0,55	1,00	0,77	1,00	0,62	1,00	1,00	1,00	0,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie tab. 10.

Rysunek 1. Kondycja finansowa gmin powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014 ustalona za pomocą wskaźnika syntetycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tab. 11.

W klasie I – o wysokim poziomie kondycji finansowej – znalazły się dwie gminy – Mielno i Świeszyno. Wartości wskaźnika syntetycznego wyniosły odpowiednio 0,71 i 0,87 (im bliżej 1,00, tym lepsze wartości wskaźników danej gminy). Gmina Świeszyno najwyższe wartości znormalizowane osiągnęła przy wskaźnikach dotyczących: nadwyżki operacyjnej, sprzedaży majątku oraz wszystkich trzech analizowanych wskaźnikach zobowiązań. Dzięki takim wynikom gmina Świeszyno osiągnęła najwyższy poziom kondycji finansowej spośród gmin powiatu koszalińskiego. Wysoki poziom kondycji finansowej jednostki w dużym stopniu jest związany z charakterem podmiejskim gminy Świeszyno. Występuje w niej wzrost liczby ludności, co generuje wzrost dochodów gminy i pozwala na realizację inwestycji, które podnoszą poziom życia mieszkańców i zachęcają kolejne osoby do osiedlania się na jej terenie.

Drugą gminą, znajdującą się w najwyższej I klasie poziomu kondycji finansowej, jest gmina Mielno, w której najwyższe wartości znormalizowane uzyskano przy wskaźnikach dotyczących: udziału dochodów własnych w dochodach ogółem oraz udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Większa część wartości znormalizowanych wskaźników gminy Mielno zbliżona jest do 1, co świadczy o wysokim poziomie kondycji finansowej tej

gminy. Nie bez znaczenia jest fakt, iż jednostka ta jest gminą turystyczną. W sezonie letnim ruch turystyczny generuje wysokie dochody dla gminy, a dzięki nim gmina Mielno inwestuje w rozwój infrastruktury, co z kolei ma zachęcić kolejnych turystów do jej odwiedzania.

W klasie II – o średnim poziomie kondycji finansowej – znalazły się gminy: Sianów, Biesiekierz oraz Będzino. W gminie Sianów wartość wskaźnika syntetycznego wyniosła 0,58. Większość wartości znormalizowanych wskaźników osiągnęło poziomy powyżej wartości średniej. Gmina Biesiekierz uzyskała wartość wskaźnika syntetycznego na poziomie 0,51. Gmina ta osiągnęła najwyższy wskaźnik samofinansowania spośród wszystkich badanych gmin, a większość pozostałych wskaźników oscyluje w okolicach wartości średnich. W gminie Będzino aż sześć z ośmiu wskaźników osiągnęło wartości zbliżone do średnich wartości z wszystkich badanych gmin, a wartość wskaźnika syntetycznego tej gminy to 0,39.

Najniższym poziomem kondycji finansowej (III klasa) charakteryzują się gminy: Polanów, Manowo oraz Bobolice. Gmina Polanów uzyskała wartość wskaźnika syntetycznego na poziomie 0,28. Niewątpliwie wartość ta związana jest z najniższym udziałem dochodów własnych gminy w dochodach ogółem. Mimo braku zobowiązań wymagalnych, jednostka pozostałe wartości wskaźników osiąga na poziomie niższym niż wartość średnia. Gmina Polanów posiada położenie peryferyjne, ujemne saldo migracji, mało miejsc pracy, co nie zachęca do osiedlania się na jej terenie nowych mieszkańców, a to z kolei nie powiększa dochodów własnych gminy i nie pozwala na realizowanie nowych prorozwojowych inwestycji. Słaba kondycja finansowa gminy Manowo, na poziomie 0,21 wskaźnika syntetycznego, związana jest przede wszystkim z dużym zadłużeniem jednostki oraz stanem braku płynności finansowej gminy. Wszystkie trzy badane wskaźniki zobowiązań osiągnęły najwyższy poziom spośród badanych gmin powiatu koszalińskiego. Jedynie udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem oraz wydatków majątkowych w wydatkach ogółem zbliżony jest do wartości średniej wszystkich badanych gmin. Najgorszą kondycję finansową i najniższy poziom wskaźnika syntetycznego, na poziomie 0,17, osiągnęła gmina Bobolice. W gminie tej cztery wskaźniki budżetowe osiągnęły wartości najniższe spośród wszystkich gmin powiatu. Jedynym atutem tej gminy jest brak zobowiązań wymagalnych. Gmina Bobolice, podobnie jak gmina Polanów, położona jest na obrzeżach powiatu koszalińskiego, brak jest w niej miejsc pracy, posiada ujemne saldo migracji. Wszystkie te elementy wpływają na brak inwestycji w tym regionie, wysoki poziom zadłużenia gminy, co z kolei powoduje zwiększanie się ujemnego salda migracji i zmniejszanie się realnych dochodów gminy.

Zakończenie

Zgodnie z celem w artykule oceniono zróżnicowanie kondycji finansowej gmin powiatu koszalińskiego w latach 2010-2014. W wyniku przeprowadzonych analiz ustalono, iż kondycja finansowa gmin uzależniona jest od specyfiki danej gminy.

W powiecie koszalińskim najwyższym poziomem kondycji finansowej charakteryzują się gmina Świeszyno (podmiejska, bezpośrednio związana z Koszalinem) oraz Mielno (gmina turystyczna). Gmina Świeszyno bezpośrednio przylega do Koszalina, w związku z tym na jej terenie przybywa mieszkańców, co z kolei wiąże się z większymi dochodami z tytułu podatków i pozwala na inwestycje infrastrukturalne związane z podniesieniem jakości życia mieszkańców. Natomiast specyficzny charakter turystyczny gminy Mielno jest źródłem dochodów, które pozwalają na rozwój i przekładają się na dobrą kondycję finansową.

Średni poziom kondycji finansowej objął gminy Biesiekierz, Będzino i Sianów. Są to gminy o zróżnicowanym charakterze (z przewagą rolnictwa), położone blisko Koszalina, ale o słabszym związku funkcjonalnym z tym ośrodkiem miejskim.

Najniższym poziomem kondycji finansowej cechują się gmina Manowo oraz Bobolice i Polanów. W gminie Manowo dużą powierzchnię zajmują lasy, a sieć osadnicza jest dość słabo rozwinięta. Z uwagi na bliskość Koszalina sytuacja ta w przyszłości może ulec zmianie. Bobolice i Polanów to jednostki terytorialne położone peryferyjnie, również pokryte lasami.

Należy podkreślić, że powiat koszaliński – pomimo, że jest niewielką jednostką administracyjną – charakteryzuje się znacznym wewnętrznym zróżnicowaniem społeczno-gospodarczym, co przekłada się również na kondycję finansową tworzących go gmin.

Bibliografia

1. Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL> (06.05.2016).
2. Borodo A., *Słownik finansów samorządowych*, Wydawnictwo „Dom Organizatora” w Toruniu, Toruń 2007, s. 200.
3. <http://www.finance.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> (06.05.2016).
4. Jastrzębska M., *Finanse jednostek samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 61.

5. Kopyściański T., Rólczyński T., *Analiza wskaźników opisujących sytuację finansową powiatów w województwie dolnośląskim w latach 2006-2012*, „Studia Ekonomiczne”, Nr 206, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2014, s. 61-62.
6. Ossowska L., Ziemińska A., *Kondycja finansowa gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa pomorskiego*, „Journal of Agribusiness and Rural Development” 4(18) 2010, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, s. 73-74.
7. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., *Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego*, studia tom LXIX, PWN, Warszawa 1979, s. 20.
8. Sobczyk A., *Rozwój lokalny – wybrane problemy finansowania*, „Zeszyty Naukowe SGGW”, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 81, Warszawa 2010, s. 125-136.
9. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2007 r. o finansach publicznych*, Dz. U. 2013 r., poz. 885, art. 211, (stan prawny na dzień 02.04.2016).
10. *Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2011-2013*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2014, s. 6-11.
11. Wysocki F., Lira J., *Statystyka opisowa*, Wyd. AR w Poznaniu, Poznań 2003, s. 173-174.

THE FINANCIAL CONDITIONS DIVERSIFICATION IN KOSZALIN DISTRICT COMMUNITIES IN THE YEARS 2010-2014

The aim of the article is to assess the financial conditions diversification in Koszalin district communities in the years 2010-2014. Figures come from studies of the Ministry of Finance. Financial conditions was determined by non-visual synthetic indicator based on the average value (years 2010-2014) of selected indicators of budget and commitments. It was confirmed that the financial condition of communities depends on the specifics of a given community (functions).

Keywords: community, indicators of budget and commitments, financial condition.